

Цетиње, 11. априла

У Угарској је опет министарска криза. Предсједник угарске владе Драгутин Куен Хедервари једва је успио, да преброди једну кризу и да му се оставка не уважи, а већ је морао поново да се повуче. Он је нао, али овог пута не да поново ватједне на министарску столицу, него да се не дигне, да другом учини мјесто.

Он се повлачи што у сабору није могао ништа да учини. Ситуација, која је владала у угарском сабору још прије него је први пут демиспонирао, није се ни сада ни у колдико измијенила. Напротив, може се рећи, да се и погоршала. Опозиција још једнако води несаломљиву опструкцију и толико је ојачала, да је влада немоћна да је спречи. Уз то ни у самом владином табору није све као што треба. Међу владиним присталицама избило је незадовољство. Негодују противу предсједника сабора Навија, држећи да је он крив што је тако тешка ситуација у сабору. Противу Навија се дижу отворено тужбе да није дорастао за положај предсједника, да је неспретан и да га треба смјенити, помишљајући при томе, да доведу Тису за предсједника, јер уображавају, да би он својом гвоздеом руком моћ опструкције сломио.

Сад се већ увијело, да ни то не би ништа помогло, и да је безизлазан положај. Опозиција неће ни да чује за споразум, опструкција је њена јака и сваки рад је у сабору онемогућен. Како је потребно да сабор ради по ма коју цијену, другог излаза није било, него да Куен одступи и да га замијени друго лице, које би опозицији било приступачније и које би могло да умири опструкцију.

На распуст сабора није се смјело ни помишљати, јер би се тиме само дангубило, а стварно се не би ништа добило.

Зато је и дошло до одступања владе како би се тешка политичка ситуација колико толико поправила и како би се успјело, да се омогући рад сабора.

Владар је оставку владе прихватио и сад се већ ради на саставу нове владе. Тако је Куен последије двогодишње владавине испуњене великом борбом одступио не учинив ништа и ако су на њега врло велике наде полагане.

Као наслједник Куенов означаје се министар финансија Лукач, за кога влада увјерење да ће се моћи приближити опозицији и изградити да се отклони опструкција.

Већ по себи се разумије да нову владу очекује врло тешка задаћа. Она ће имати за задатак да у делегацијама прихвати предлог заједничког буџета, да озакони војне реформе, да проведе изборне реформе и да среди односе у Хр-

ватској. А то другим ријечима значи да влада мора у сабору да има сигурну већину, да има окретности да опозицију придобије и да је способна својој обвези да одговори.

Сам гроф Куен означио је Лукача за свог наслједника, јер влада увјерење, да би он могао да оствари оно што Куену није испало за руком. Противу њега нијесу Јустовци онако као што су противу Куена и не би одбили споразум са њиме. Он би им дао давно жељену изборну реформу и омогућио њихову тежњу за демократизацијом Угарске, нашта би они били готови да прихвате војне реформе. Тако би се отклонила највећа препрека — опструкција. Само сад је питање како би се опозицији огаантовала изборна реформа, јер је познато да демократизација Угарске има одлучне противнике како у редовима већине, тако и у једном дијелу опозиције. Њени су одлучни противници како гроф Тиса, гроф Андраши и гроф Апоњи, тако и сам Кошут. То би неминуно довело до расцјена у саборској већини, и Лукач би морао своју већину да ствара.

Како се у опште држи, има доста изгледа да Лукач у овој мисији продре, те ће наскорије кријем показати хоће ли се ситуација у Угарској бар у колико разбистрити, или ће се и на даље натезати и крпарити као ово до сад.

У Турској су се Младотурци јако забринули због народносног питања. Оно им боде очи, плаши их и чини да од њега презају, бојећи се, да их не увуче у какав непробродив вртлог и не упронасти их.

Ових дана донијела је младотурска „Jeune Turc“ чланак, у коме се излаже у колико зависи будућност отоманскога царства од ријешења народносног питања. У том се чланку вели: Што више има народности у једној држави, то је заоштреније и комплицираније питање опстанка те државе, а и само народносно питање врло се тешко рјешава без замишљене бар опасности по другу народност. Да је то тако, за то довољне доказе пружају Аустро-Угарска монархија и Турска. У обим су овим државама народности сачувале свој карактер и тежњу за националном независношћу. Не само Аустрија и Турска, него и свака друга држава, у којој има више народности, неће моћи све дотле да напредује, док се некако сретно не ријеша народносно питање, јер уз неправда не могу народности да се осјећају једном цјелином, а у таквим приликама не може да буде државоправнога напретка. Неки мисле, да је конституција осигурала народностима једнака права. Али није тако, јер није доста прогласити само основним законом равноправност народности,

него је потребно да се поведу и друге специјалне мјере и да се створе таква уређења, чијом ће се помоћи та равноправности моћи реализирати.

О истом питању говори и „Румели“ те вели: Факат, да се Балканско Полуострво састоји из шест независних држава, од којих свака има своје тежње и своју војску, приморава на бојазан за мир. Друга опасност је у томе, што сваки жител Балканскога Полуострва истиче на првом мјесту свој национални патриотизам, а иза тога своје државно подаништво.

Рођени и живећи у Македонији Бугарин, Србин, Грк осјећа се понајприје Бугарином, Србином, Грком, а тек онда Македонцем и турским подаником. Још је веће опасност по мир у томе, што се границе балканских држава не подударају с њиховим националним крајевима. У сукобима с непомирљивим националним и конфесионалним идеалима лежи непрестана опасност рата на Балкану. Младотурска влада налази се пред дилемом: ако ће увести искрени конституционализам, тада ће хришћани постати господари ситуације и, радећи на остварењу својих националних тежња, ускориће распад турске државе у Европи; ако пак Турци не даду хришћанима конституционалних права, то ће тиме изазвати незадовољство, које ће довести до устанка, а иза тога ће шљедити рат с неким сусједним хришћанским државама. Према томе, закључује овај лист, шљедили Младотурци коју му драго политичку струју она ће их прије или касније, но неизбјежно довести до рата. Из свега овога избија да се Младотурци ипак нијесу отресли своје једном већ пропале идеалистичке тежње за панисламизирањем Турске.

У Србији су коначно избори завршени. Прве недјеље, 1. априла, били су општи избори, а ове недјеље, 8. априла, ужи. Од 166 посланика, старији радикали задобили су 83 посланика, самостални радикали 41, националисти 21, народњаци 10, социјалисти 2 и дисиденти старијих радикала 7 и самосталних радикала 1.

Са оваквим резултатом избора тешко да ће икоја странка бити задовољна. Старији радикали нијесу добили жељену већину. Према томе ови избори нијесу им донијели оно ради чега су изашли на изборе на неколико мјесеци прије него су посланички мандати истекли. Самостални радикали су такође у опадању и они су из ових избора изашли знатно ослабљени. Једино су националисти, напредњаци и социјалисти у добити.

На овим изборима старији радикали су били знатно ослабљени због несугласица међу истакнутим њеним члановима, који су се од

странке одијелили и засебно кандидовали. Ушљед тога њихови су гласачи били подијељени.

Према таквом стању ствари извјесно је, да се садања влада неће одржати и да ће морати пасти. Како нема потребне већине за рад, то ће се морати саставити кабинет од старијих радикала и самосталних радикала или ће се морати скупштина распустити и нови избори вршити.

Истина са својим незадовољницима старији радикали би у скупштини имали и ако незнатну ипак већину, али се тешко може претпоставити, да ће се моћи измирити, јер је међу дисидентима велико незадовољство противу рада странке а нарочито је велика размирица између њих и првака странке.

Зато се и с великим интересовањем прати даљи развој ствари у Србији последије ових живих избора, који нијесу донијели ни приближно оно шта се на њих полагало.

Цетиње, 11. априла

Студенти загребачког универзитета баве се оште у Србији, где су у петак стигли свечано дочекани.

На Цетинје јављају, да је Младотурци на Лукачу позивао састај угарске владе.

Беоги листови допосе, да ће заједнички загребачки војни сабор једначески генерал Раде ил. Грби бити позвани, Грба је Србин и четрдесет година је у служби.

У Прагу су све женске организације држале скуп, на коме су допјеле одлуку да траже опште право гласа за жене, нашта су дали свој пристајак и чешки посланици.

Ушљед блокаде Дарданела, у Цариграду је завлада велика скупоћа, те је влада запријетила продањима животних намирница, да ће их ставити под војни суд, само ако не спусте цијене.

Код Иркутка у Сибири отласао је 3000 ратника зајатних руда итраја. Како су и поред тога многи радници пошли на рад, итрајаци су их напали и тако је дошло до туче, када се увијешала и војска. Том приликом многи ратници и убијени.

На захтјев Русије Турска је изавила готовост да дигне руке у Дарданелима како би се омогућило трговачки промет.

По листовима

Мобилизација Русије против Аустрије

Социјал-демократски „Narozod“, који има, како је познато, врло добре вјести из Русије, јавља, да се Русе мобилизира у разним градовима руске Пољске против Аустрије. Даноимине иду велики артиљерски транспортни према тврђава Модрич. На све професоре руских гимназија и свеучилишта стављена су питања, где се мисле упутити у случају рата.

У Сједињу је мобилизација државно наређена. У Модричу ради се са павешом журбом на трећем појасу утврђења. У Кијеву набављена је велика количина лијекова и завоја. У Суваљкине, недалеко аустријске границе, одређено је, да сви ожењени официри имају покућство или продати или у унутрашњост земље пренијети. Породицама официра већ су назначена мјеста, где се имају склонити у случају рата.

Архив гувернемета са свим актима и документима отпремљен је у Бензу.

Уједно крстаре јаке патроле под вођством официра на аустријској граници. Пошљедње ноћи сајетовали су се у Суваљкину сви виши официри. Сви официри у Лублину послали су своје породице већ у унутрашњост земље. Из Суваљкине отпловале су прекијучер 3 пуковније у Јанов на аустријској граници. Дан и ноћ ради се у арсеналу у Лублину.

У руским војничким круговима поговара се гласно о рату с Аустријом. Твр-

ди се, да ће се руска одбранбена линија vuћи дуж обале Висле.

Из Петрограда све ове вјести побиају као тенденциозне и руски листови увјеравају, да Русија и не помишља а камо да још предузима какву непријатељску акцију противу Аустрије.

Ревизија Берлинског Уговора

У тавности се почела омет да истиче потреба ревизије Берлинског Уговора и сазивање једне нове конференције или конгреса. План потиче из кругова немачко-аустријских, јер је ствар њиховог личног интереса. Немачкој дипломатији изгледа, да би се ревизијом успио да умири турско-талијански рат, тиме што би Турска добила компензације на другој страни, и балканске би државне омет желеде да се користе садашњим стањем Турске у корист својих намера.

„Руско Слово“ налази, да је Берлински Уговор застарео према данашњој ситуацији и интересима хришћанских народа на Балкану. Само оно сматра, да моменат за ревизију није згодан. На конгресу могу интереси Младотурака свуда да побједе, јер се Немачка одавно јавља као врховна покровитељка Турске. Италија ће такође бити за уступке Турској, како би тиме добила дефинитивно Триполис. А прохтељи Аустрије за Арбанију и Стару Србију не обећавају да би Аустрија била на страни законитости и реда. И за то и хтеда не хтеда треба се старати, да берлински уговор одржимо какав је. Интереси Русије захтевају не ревизију, већ испуњавање његово. Сад и Русија и Словенство немају могућности да остваре и тај моћни задатак. Треба чекати и скупљати снагу. Али кад кунне час да захтевамо основане мјере, ми нећемо моћи остати празних руку. Берлински Уговор даје право великих сила на заступање хришћанских интереса, којима је прије 34 године гарантована аутономија и слобода народног одређивања. Одреди се тога права, кунљеног тешком борбом од два вјека, само за љубав младотурских очигу или дарданелске фата-моргане био би прави злочин пред историјом.“

Буџетски провизориј у А. Угарској

Предлог буџета за ову годину —

Ушљед кризе угарског кабинета одгоњено је засједанье делегација, које су се имале састати 10. ов. м. Инак има наде, да ће криза у Угарској бити брзо ријешена и да ће делегација доскора моћи започети свој рад. Напријеће по свој прилици у кратком засједану бити вотиран провизориј, а онда коначно ријешен читав буџет.

Пошто су коначне мањске године одобриле делегације само четворомјесечни буџетски провизориј, подастирије иззједничка влада у скором засједану заједнички буџет за годину 1912., у коме су ови издаци:

Министарство спољних послова: редовни 17,271.484, ванредни 247.619, скупа 17,522.103 круна. Ратно министарство: војска: редовни 381,166.688, ванредни 5,286.140, скупа 386,452.828 круна; ратна морнарица: редовни 68,164.150, ванредни 4,043.060, скупа 72,207.210 круна. Укупно издаци су: редовни 449,330.838, ванредни 9,329.200, скупа 458.660.038 круна. Заједничко министарство финансија: Управни еџат 506.139, мировински еџат 4,400.900, укупно 4,907.039 круна. Рачунска контрола 347.586 круна.

Укупни износ издатака: редовни 471,859.947, ванредни 9,576.819, скупа 481,436.766. Одговори укупну своју покрива 10, 513.444 круна, остају чисти издаци од редовних 461,346.503, ванредних 9,576.816, скупа 470,923.322 кр. Одговори царински суфиниј од 183,466.719, остају издаци од редовних 277,879.784, ванредних 9,566.819, скупа 287,456.603, који се имају платити квотима, и то квотом од 63.6%, што пада на краљевине и земље заступање у Бечком парламенту редовних 176,731.542, ванредних 6,095.89, скупа 182,822.399.51 круна, и квотом од 34.4%, што пада на земље краљеве Св. Степана редовних 101,148.241.38, ванредних 3,488.962.11, скупа 104,634.203.49 круна.

Осим ових кредита захтева заједничко министарство читав низ кредита за изградње путева, за изванредне војне издатке, за заштитништва, чете и војне уређење у Босни и Херцеговини тражи се за годину 1912. 12,769.316 К, који износ имају покрити обје поље монархије по квоти. За изванредне кредите за реорганизацију војске 19 милиона круна, за нову градску артиљерију 4 милиона кр, за други оброк за реорганизацију ратне морнарице 67 милиона круна, изванредни преглед за дучке радње у Поли у тврђавном рејону 1 милион круна. Осим тога тражи министарство спољних послова дозволу за употребу кредита већ одобрених 1910. и 1911. године у укупном износу од 1,062.550 а исто тако ратно министарство у износу 44.000 круна.

Као нормални буџет тражи се у ординаријуму 372.380.531 К, у свему 390.435.017 круна.

Према лани се захтејева више у ординаријуму 18,136.254 К, у екстраординаријуму за Босну и Херцеговину 18,200.000 К. Урачунавши текући прорачун за ратну морнарицу у износу од 3,500.000 К, повисио се нормални буџет за војску и ратну морнарицу у 1912. г. за 21,700.000 К.

Друга рата изванредног кредита за реорганизацију војске и морнарице износи укупно 20 милиона К. То је у оквиру финансијалног програма, утаченог лани између обадију влада и ратног министарства.

Од спремног нормалногвојног буџета пада 5,550.000 на спровођење мјера, што су у свези с војном реформом.

По повишеном континенту новака, предвиђеном у војном буџету, износиће број момчади у мирно доба 213.081. Повисиће се број официра и војних чиновника. Број коња повисиће се на 6412.

У прорачуну је приминиран износ за системизирање трећег чиновног разреда за шефа превизијског војног кабинета и за првог одсјечног саветника као замјеника ратног министра.

Повисиће се статус особља код артиљериске кадетске школе и техничке војне академије, образовање се и један нови батаљон градске артиљерије, нови аутомобилски одсек, пет нових горских војарских ескадрона, и провести неке реформе. Системизоваће се трећи чиновни разред за генералног копанничког надзорника и повисиће се још неким заповједницима војних школа чиновни разред.

У буџету је примљен у ординаријуму износ од 67.714 милиона К, а у екстраординаријуму од 4 милиона К. Повисиће се број официра, те провести неке нове практичне уређење, као нове станице брзојава без жица и друго.

Делегацијама ће се подастиријети дне 15. јуна 1912. санкционирани закон босанског сабора, у коме укупни издаци Босне и Херцеговине за годину 1911. износе 70,535.715 К. За њихово су покриће одређени приходи посредних и непосредних пореза у износу од 79,129.475 К, као и друга приходиња вредна Босне и Херцеговине, док ће се остатак покрити евенгуалним изванредним приходима и резервним фондовима.

Велика несрећа на мору

Страдање пароброда „Титаник“

У ноћи између четврте и пете деценије на Атлантском Океану према канцеларским објавима потонуло је највећи пар брод на свијету и тог приликом убијено се преко хиљаде људи и пропао је велико благо, силни милиони. О тој великој несрећи дознаје се ово: Велики пароброд „Титаник“, својина паробродског друштва Уент Стар Линије, највећи пароброд на свијету прошле сриједи крећу се из Саутемпта у Нју јорк. То му је био први пут, а и пошљедњи. На пароброду је било, са путницима и морнарима, око 2350 душа. На њему су путовали многи угледни људи, писци, уметници, државници, богаташи, Енглези, Американци, Нјемци, Французи. На крону паробродског било је само поштанских врећа 3418. Међу путницима било је и више нилосемских трговаца драгим камењем, који су имали уз се бриљаната у вриједности од преко пет милиона франка. Сам пароброд „Титаник“ са опремом еџа је око 50 милиона франка, био је колосалан и удеиен по најмодернијој поморској техници. Четири дана путовао је мирно, кад у петдјељу пред вече, када је брод био према Предгорју Расе острва Новог Фуланда, ушљед не-обично јаких ветрова досеије међу покретна ледена брда, која су ветрови терали према југу, и љућном удари у једно ледено брдо. Судар је био страховито јак, оштар лед провадио је брод и вода покуља у њ. Помоћу брзојавне справе без жица са брода је одмах затражена помоћ на све стране. Брзојаве те са „Титаник“ добили су бродови „Олимпик“, „Карпатија“, „Мавретанија“, „Виргинијан“, даће четири немачка пароброда „Принц Адолберт“, „Фридрих Вилхелм“ и „Кајзер Вилхелм“. Сви су одмах одговорили, да хитају у помоћ, али су били отиријике на 200 миља од места несреће, нешто јужно од предгорја Расе. Брзојаве са „Титаника“ примиле је и брзојава станица Марковијева система телеграфње без жица на Предгорју Расе, те је и оту-да брзојављено у свима правцима, да бродови похитају у помоћ „Титанику“. Сви бродови, који су били извјештени о несрећи, похитали су у помоћ, али су доцкал стигли. Први је стигао пароброд „Виргинијан“, који је био на 170 енгле-ских миља од Предгорја Расе, али је на месту несреће застао само чамце за спасавање са спасеним путницима, а пароброд бјеше већ потонуо. Канетан и момчади на пароброду држали се врло храбро и присебно, те су знали да при-

себност узди, и у престрављене путнике. Умирили су их, да су стигли брзојавни одговори, да им долази помоћ. Затим су спустили чамце за спасавање и на њих смјестили у првом реду жене и дјецу. Морари се подчовјечном снагом трудили да затворе проваљена мјеста и исприје воду, а проваљени пароброд управили су, да полако пливи према Халифаку. Но сав труд био им је узалудан. Са „Титаника“ је пошљедњи брзојав послат око поноћи, а гласи: „Тонемо“. Одмах за „Виргинијаном“ стигао је на мјесто несреће пароброд „Карпатија“, са које је послан овај брзојав: Стигли смо у зору. Титаник је већ потонуо. Само по неко дрво од брода пливи по води. У чамцима за спасавање има 675 путника, већином жене и деца. — Према томе ула-зило се око 1680 људи и пропао је силно благо, преко 100 милиона. Спасене путнике узела је на крв „Карпатија“ и одијела их у Нјујорк. Дознаје се још и то, да је већина путника била смјештена на чамце за спасавање, али кад је грдан брод потонуо, матица је потопила и многе чамце. Морари су умрли јуначком смрћу на броду. Међу пострадалим путницима било је око тридесет њих Срба и Хрвата. Да ли је ко био и из наше земље не зна се, али сви знаци говоре да их није било.

Ова велика несрећа потиче у главном од тога што је „Титаник“ пливио најкраћим путем за Америку само да би од свију бродова стигао прије и тако одио рекорд, те се само тако и може објаснити што је до бродолома дошло.

Како се у нас пише

— Шала новосадског „Српства“ са биоградском „Трибуном“ —

Поводом писања многих листова о приликама у нашој земљи ми смо имали врло често прилике да непобитним доказима утврдимо како многи наши листови пишу на памет и како у својој похлениости за сензацијама насиједају најобичнијим подвалама.

Такав се мајер сада десно и биоградском листу „Трибуни“.

Приликом 1. априла, када се на све стране збуња шале, уредништво новосадског листа „Српство“ саставило је један допис из Новог Сада и да би се напачио са биоградском „Трибуном“ послало јој га. Ту се износило како се у Новом Саду 1. априла одиграо прави грађански рат између Срба и Румуна. Садржина је, у главном, ова: У Новом Саду се населило око 3000 Румуна и сачињавали су своју посебну четврт Салајку. Румуни су почели пражити, да се богата јачко-историја јошница дијели. Срби то нијесу могли поднети, те је настало међусобно непријатељство и то тако, да ни једна Србни кад се сарпало, није смо да прође кроз Салајку. 1. априла посвадрили су се у чаршији неке румунске и српске газде, те је брзо дошло до туче. Како је ствар била општа, за час је на тргу било на стотине Румуна и Срба, и туча се на све стране. Подиција је била немоћна и морала је плаћи војска, да направи ред. Кад су заваљени угледали јачег, разбјежали су се на све стране, оставивши на тргу три мртва Србина и седам Румуна, а уз то их је много теиико рањено. Вјест се о покољу брзо разијела, а пошто су Срби, сразмјерно према броју становника (17,863) и броју рањених, горе проишли, екоичне околине селаци да освете браћу. Људи Фрушко-горци из села Помазе, Соколовца, Клице и Срединца похурише у помоћ, али их у Варадину, на улазу у нови и пред неко-лико дана путничком и колеком саобраћају предани гвзени мост, задржа војничка стража, тиме је веће крвопролиће било спријечено.

Не сањајући о подвали, „Трибуна“ овај допис донесе, нашто „Српство“ објави шалу коју је с овјем дописом учинило, што је „Трибуни“ сада до огорчена довели, те се дуго на „Српство“ обара, док тој оно сада овако разборито препоручује:

„Из наше априлске шале могла би „Трибуна“ да повуче овај закључак: *штаца кад је брзојави иде погучно кривим љутел*. Наша шала је унашала. Ми нијесмо правили несташе нишче, јер могли смо ми јавити на пр. како се одржио град Варадин, како је потпуно толико и толико стотина војника. То се може, кад је допис потврђен штампалом једне српске редакције, и веровати и штампати. Али кад се на очевани анокрифан начин, са нејероваио сензационим стилот јави да у Новом Саду има 3000 Румуна који се дијеле од Срба због пркиеног иметка, а зна се да у Новом Саду нема ни једног Румуна; кад се зна да у Новом Саду нема више од 10,400 Срба; да је Салајка баш сав Нови Сад гдје у коначној шеп-лини живе само Срби; да нема твезде-ног моста за колекси саобраћај између Петроварадина и Новог Сада; да поме-

пута мјеста Помазе, Срединце, Соколо-вац и Клица тек нијесу у Фрушкој Гори и т. д. Али добро, шала је била, па и проишла. У страном свијету свуда је обичај да се о првом априлу тера шета, да новинари неог пасанкају. Нама међутим није то била главна сврха. Ми смо на-визли на сензације нејероваице садржине које уладеју свијету у биоградској „Трибуни“, видјели смо у неколико биоград-ских листова са колико незнања пишу о нама љрековаским Србима, као да је ри-јеч о Монголима а не о рођеној браћи њиховој. То смо хтели примјером да до-кажемо. И у томе смо ето успјели. Ври-једно је било доказати да у Биограду има органа јавности који по готалној не-способности својих сарадника просто ври-јебају доијаје који ће још и да до-брохтеје оне читалачке публике која се најрадије бави читањем сензационих, скан-далозних вјести и, чији је интелект по-све недовољан за разумијевање и интере-совање о оним стварима које јавност треба да расправља у интересу људског друш-тва. Гави су новинари праве јане ште-шочине међу органима јавности, а њихова појава и могућност за оспанак у друш-тву доказују, да је тако друштво морално болесно и да га од те болести ваља што прије лијечити, такви новинари дакле ни у ком случају не врше српску дужност. Они би требали прије да уче и да се баве земљописом, а не тако рачо да воде политику. Јер у Биограду еде у редакцијима „младина“, који треба да су у гимназијској клупи а не пред новинарским путом. У хиљадама при-мјера се та истинитост даје потврди-ти. Једно шарлатанство до очајности, нејероваица негација новинарске спреме. Недовољна студинозност — то су сим-птоми понеких биоградских новинара. За Србију и српски народ, за њихов углед у свијету, велика је срећа што туђински сви-јет не зна српски језик, те није кадар да прати писање њихових листова, који се из то, сви од реда ките демократизмом, ма да код њих има врло мало демократ-скога. Без обзира на истинитост и вер-ност онога што се пушта у лист, трује се безазлен читалачки свијет скарадно-стима и лажима. Како тек морају да из-гледају они други чланци и дописи, ви-јести и сензације, које нијесмо у стању да контролишемо, кад се може о Новом Саду, који је центар српског живота и свих српских јавних покрета угарских Срба, пи-сати са онолико незнања и некултуре?

У питању дакле није више априлски виц, већ колосално незнање које блами-ра редакцију „Трибуне“ и одузима то право, да одсада с неке висине пише о нама прековаским Србима и нашим по-литичким приликама. Ми жалимо искрено и братски, што је наша шала дала чита-вом јавном мњењу доказа о слабој ин-телигенцији новинара код „Трибуне“, ко-ји нијесу кадри писати знаиачки и објек-тивно. Али жалимо једно, што је таким и сличним другим индивидуама биоград-ским падо у дно да расправљају важна јавна питања за које нијесу никако до-расли. Више студије и озбиљности не би никоме тој нашој браћи тамо преко Саве. Ово наше априлско веселење требало је да се једном доје до тог сазнања. А до тога се дошло. То, на крају крајева, мо-ра признати и сама „Трибуна“.

Послије овога биће свакоме јасно и разумљиво од куда и како потичу по-многи листови оне и онакве крупне и грубе неистине о нашој земљи и при-ликама у њој.

Тако се код нас пише!

Деклерација о стању у Хрватској

— Хрватски посланици дају декларацију —

Пешта, 6. априла

Хрватски делегати на заједничком са-бору у Пешти имали су 3. о. м. у 3 сата послати подне конференцију у хотелу „Jägerhorn“.

Конференцији је присуствовало 35 по-сланика, 19 од стране пар одиог напредка, а 16 од опозиције. Председавао је пред-седник др. Теодор гроф Пејачевић. По-што је председник поздравлио присутне, пригужо се др. Папратић, што пред-седник није одмах сазвао седницу, чим је вратио брзојав др. Пинтеровића. Предлаже, да се закључи, да председник има одмах сазвати седницу клуба, ако се то укаже потребно, и да је обавезан сазвати ју, ако то захтева пет делегата назначеног расправног предмета, мјеста и времена.

Председник гроф Пејачевић упозорје-ва то, да је већ прије брзојава др. Пин-теровића с друге стране био позван, да сазове клубску седницу, али да је себи задржао право да конференцију сазове, кад му се вријеме за то учини подесно. На то је примљен предлог др. Папрати-чића.

Делегат др. Спењек истиче нужду, да се у једној енуципацији даде изрази са-жаљењу, што је у Хрватској уведена ко-

мисаријат и извизмно стање. Ваља упоко-
ити на штетне пољивеице тога, што
Угарска прошле године није пошла у
судбет оправданих жељама хрватског на-
рода. Под тим околностима комисаријат
неће постићи оне успехе, којима се од
његов настанак. Док се са стране Угарске
не прегледају саираићи нагодбених повре-
да и док не буде обзирности за праведне
и законите жеље Хрвата, не може се го-
ворити о уређењу и смирењу односа у
Хрватској. Предлаже у том смислу резо-
лукцију.

Делегат др. Душан Поповић наглашује
да у овим тешким временима рјеш Хр-
ватске мора бити одлучна и мужевна.
Предложена је резолуција, преблага, те
не показује никакве одрешитости. За у-
вођење комисијата једини је одговоран
министар-председник гроф Куен, који
је остао дошљедан у својој политици
спрам Хрватске, али је заборавио, да
су се промијенила времена. Заборавио
је, да је дјеловањем коалиције хрват-
ски народ научно, да даде паразит сво-
јој вољи. А сада народ од клуба де-
легата као јединог уставнога тијела,
који располаже, очекује, да одлучно
огуда увођење комисаријата, који не
само да вршећи устав краљевина Хр-
ватске и Славоније, него и устав свих
земаља круне Св. Стјепана, јер тај ком-
исијат сирјечава обичају хрватских ман-
дата за заједнички сабор. Ушљед тога
чаш се најбоље средитио да је то, да
се у знак протеста закључи, да сви хр-
ватски делегати имају положити своје
мандате. Предлаже резолуцију у том
смислу.

Делегат др. Ивић рефлектира на изводе
предговорника и подвргава оштрој кри-
тици дјеловање коалиције. Политика ко-
алиције доживјела је потпуни бродолом,
на ипак говорник коалиције зронатира
наставак те политике. Мора се свим сред-
ствима стати на пут струјама, које хоће
да се Хрватска одицени од Угарске. Кад
не буде таквог схваћања, отпаниће један
разлог комисаријата. Онозација настојава
да сазове протестне скупштине у ино-
земству и пада се помоћи из иностранства.
Но такве помоћи неће бити, а једини
успјех те акције биће у том, да се непо-
верење у Угарској још повећа. Изаш-
њава се за резолуцију дра Спевца.

Делегат др. Авакумовић вели, да осје-
ћа парламентарно, па зато не може одо-
брити неуставно стање, али мора с друге
стране изавити, да је круна имала дуж-
ност и право увести комисаријат и да се
не може тврдити, да је та краљева од-
редба ушљедила без разлога. Не може
затанити, да се у Хрватској показују сим-
птоми, из којих се може закључивати да
постоји покрет, што иде за поткапање
темених закона земље. За доказ томе
наводи намеру, да сабор створи декла-
рацију, којом изриче одицењење Хрват-
ске од Угарске, а и пакт коалиције са
странком права, те истистиае напотауице
финансијалне самосталности. Док те по-
јаве трају, не може у Хрватско, бити
мира ни напретка. Изашњава се против
предлога дра Поповића, јер би полагање
мандата инволдирало нову повреду на-
годбе, пошто не смије бити, да се деле-
гати сами уклањају својим дужностима.

Делегат др. Шварц наглашује како је
оппозиција издала лозинку, да се не смије
бирати ни један униониста у сабор. Ра-
зумљиво је, да се у очиглед оваког сп-
стематског бојкота против униониста
кушају сва, па и неконституционална
средства, да се запријечи то рушење др-
жавне заједнице. Док траје тај бојкот,
неће се моћи мислити на свршетак епи-
зодe комисаријата. За то је дужност свих
унионистичких елемената, да се енергично
оудуру оваквим намјерама.

На то је др. Папратовић говорио у
прилог предлога дра Поповића.

Иза закључне рјечи оба предлагача —
дра. Фр. Спевца и дра. Поповића прешло
се на гласање. Резолуција посланика дра.
Спевца примљена је са 18 против 16 гла-
сова. О предлогу заступника дра Попо-
вића није било потребно гласати.

На то је др. Поповић изјавио, да ће
сада мањина морати одлучити, да ли ће
се покорити закључку већине или ће ра-
дити самостално у смислу своје резолу-
ције. Коалиција о том још није на чисто.
Свој закључак саопштиће пленуму касније.

Примљена декларација гласи:

„Будући да увијек непоколебиво сто-
јимо на темељу државоправне нагодбе,
што се је склопила између Хрватске,
Славоније и Далмације и краљевине Угар-
ске, те осуђујемо све струје, које иду за
ним, да расклимају овај државоправни
темељ и извргну погубељи савез с Угар-
ском — ми морамо овдје изјавити, да
дубоко жалимо, што мјеродавни фактори
нијесу долично уважили тегобе и жеље
хрватскога народа, које су овдје изне-
сене ланске године. Жалосне чињенице,
што су сада наступиле, доказале су, да
само елиминарење тегоба, што смо га
тражили на основу закона, може очувати

нашу земаљу од прогунатодбених струја
и трзавица. Само се тако може спријечи-
ти, да мимолажњем уставних гаранција
не наступи извизмно стање, какво је сада
наступило у краљевинама Хрватској и
Славонији.

Стога с поуздањем ишчекујемо, да ће
мјеродавни фактори што скорије омогу-
ћити, да се успостави уставно стање, које
је замишлено у нагодбеном закону“.

Та декларација је слугра дан прочитана
у сабору, када се повела и рјеч о при-
ликама у Бановини.

Мисли

Само кад се на човјека гледа као на
човјека разумјеће се сви његови поступ-
ци, па ма како на први поглед загонет-
ни били.

Својим искуством људи обично називају најобичније своје заблуде.

Лажна бодељивост и сажадење обично
отварају тамнице врата.

Многи чешће забораве себе, него сво-
је ја.

Гомила обично лако вјерује, али се
тешко разувјерава.

Кад би се свако зло каменовало, тешко
да би ко имао руку да подигне.

Валси

Српство

Из љубави у смрт. У Паризу се ови-
јех дана одиграо један крвав догађај из-
међу једног српског студента и студент-
киње: студент философије Миодраг Д.
Путниковић убио је медицинарку Велику
Поповићеву. Они су се обоје школовали
у Нансиу. Велика је о ускршњим праз-
ницима дошла у Париз код своје сестре
Милице, која је тамо као свршена меди-
цинарка на пракси. За њом је у Париз и
Миодраг дошао и одмах је потражио.
Како је није нашао, то је ноћу причекао
и кад је Велика са сестром и студентом
Парићем наишла, на улици је опатио на
њу из револвера. Смртоносно ранена Ве-
лика пала је, а Миодраг се дао у бјегство.
Један полицијат потрчи веросином за
ним, али га Миодраг несмишљено одбаци
и продужи да бјежи. На то се за њим на-
даду у потрјеру два војника, али их је
он пуцањем одбио. Када га нијесу могли
да савладају, један политичар опати на
њег и смртоносно га рани. Тако су обоје
платили главом. Влади увијерење да се
Миодраг из љубоморе обезумио.

Споменица Османа Ђикића. Да би
се сачувао свијетло спомен скоро прем-
нулом српском песнику и родољубу Ос-
ману Ђикићу, неколико српских књижев-
ника образовали су одбор који ће руко-
водити послом око издавања Споменице
Османа Ђикића. У Споменици ће бити
чланци о покојнику и његову раду и књи-
жевни прилози посвећени њему. Сва срп-
ска књижевна интелигенција у Босни и
Херцеговини узеће учешћа у овом пот-
хвату и она се обраћа нашим књижев-
ницима из других крајева, да, сматрајући
ову ствар не локалном, него општом на-
родном, приступа у круг захвалних по-
штовалаца. Споменица ће изаћи у лето,
а чист приход биће намијењен покојни-
ковој породици. Рукописе треба сла-
ти коме од ове господе: Алекси Шантићу,
Св. Ђоровићу, Васиљу Грчићу, Влад. Ђо-
ровићу, Ђорђу Пејановићу, П. Кочићу,
Н. Кашиковићу, Смајилу Ђемаловићу, Р.
Радуловићу, В. Мишићвићу. Вукану Кру-
љу или Шћепану Грђићу.

Словенство

Чешко-њемачки преговори. У по-
шљедњој сједници њемачкога одбора у
Прагу установљено је, да се сабор ради
стања преговора не може још састати.
Сада се ради у посве повјерљивим вије-
ћањима о њемачком уступању у погледу
језика, националнога окружења котарева
и држања Њемаца наспрам стања зе-
маљских финансија.

Владин повјереник за Чешку. Не до-
ђе ли скоро до споразума између Чеха
и Њемаца у краљевини Чешкој, а према
томе ни до успјешна саборскога рада,
именоваће се за Чешку владин повјере-
ник. О том су обавијештени намјесник
књаз Тун, врховни земаљски маршал принц
Љобковић и прваци народног представ-
ништва.

Забрањено судјеловање. Земаљско
школско вијеће краљевине Чешке забра-
нило је чешкој средњошколској омлади-
ни судјеловање на овогодишњем свесо-
колском слету. Разлога није навело ни-
каквих, па је разумљиво што је ова на-

редба изазвала у чешкој јавности ошар-
дану огорчење, тим више, што је прошле
године приређено више јавних средњо-
школских гимнастичких вјежба и што је
старости Чешке Општине Соколске дру-
Шанеру у свим бечким министарствима
обећано, да ће се свесоколском слету
ићи у свему на руку. Чешка јавност по-
зива све наставнике и стручњаке да по-
раде, да се ова наредба чешкога земаљ-
скога школског вијећа опозове.

Доброћтор чешке народне просвјете.
У Ници је умро члан управе градске пи-
шваре у Пилзену Петар Хауска. Покој-
ник је оставио више од милион круна у
чешке просвјетне сврхе. Међу осталим
оставио је друштву чешких књижевника
„Свагифор“ 40.000 К, „Матици Школској“
30.000 К и школском друштву „Коме-
ски“ у Бечу 10.000 К.

Руске изложбе. На предлог москов-
ског губеринског земства приредиће се
до године у Москви свесрпска занатли-
ска и индустријска изложба, док ће се у
траду Баку, на Каспијском Мору, у апри-
лу идуће године приредити изложба ин-
жињерске струке. Како из распореда за
изложбу произлази, биће управо из-
ложба машинско-инжињерске струке, јер
се понајглавнији дијелови изложбе са-
стоје од група: машине за унутрашње из-
рађивање, машине за притисак ваздуха,
машине за производ електрицитета, дина-
мо-машине, електрични мотори, уређења
за електрично осветљење и т. д. Једна
група одређена је и за моторна кола
сваке руке.

Питање о постављању црногорског муфтије

Крајње је вријеме и потреба за нас
Муслимане, да се изнесе на дневни ред
питање о устоличењу црногорског муф-
тије, и да се час прије та ствар приведе
крају, јер то је за нас муслимане у Црној
Гори једно важно, управо животно пита-
ње, пошто ми, блиготарени ошничкој ми-
лости нашег Узвишеног Краља Господа-
ра, уживамо особите повластице и права
шеријата, која су нам Уставом и свијема
законима загарантована, за сва вјерска
и имовинска питања, која Шеријат регу-
лише, а иста је у стању рјешавати пу-
новажно само муфтија црногорски, као
једини поглавни муслиманске вјере у
Црној Гори.

Прошле је године, како је бив. муфтија
црногорски, по добијеној дозволи од
надлежног министра просвјете, пошао
на тромјесечно одсуство у иностранство,
окакје се више, поред свих позива од
стране министра просвјете, није поврат-
ио на дужност, те је према ријешењу
истога министра оптачено за упражњено
муфтијско мјесто, и гштем смо ми Мусли-
мани остали без вјерског поглавара. Тим
узроком, и ако секретар главног управе
шеријата врши све административне по-
слове и данас, на задовољство наше, а
држимо и својих надлежних, остали су
у току ове цијеле године, сви предмети
шеријатске природе, и сва важиња пи-
тања административна — неријешена, иш-
чекујући да се муфтија постави, и да
он — као једини мјеродавни фактор до-
веде у равнотежу запостављене шеријат-
ске послове.

У томе ишчекивању и надању ево про-
ђе читава година, али ипак то се пита-
ње не ријеши, него на против одуговла-
чи на доста велику штету нас Муслимана,
ма да у ствари то питање много је лак-
ше ријешити него се мисли, јер устоли-
чење муфтије није скопчано са никаквим
вјерским церемонијалом са вјерског по-
гледа, као што је то код православних
владика или римокатоличког бискупа, не-
го један избор и указ владарев — све
рјешава и сврши.

Истина, то питање: ко може запосјести
столицу црногорског муфтије, за нас Му-
слимане врло је важно, јер није довољно
да тај изабраник умије написати „фетву“
или улити Коран, него се на том поло-
жају, и поред тога хоће човек мудар и
пун искуства, човек који умије по савре-
меним приликама управљати се по про-
писима Шеријата упућивати нас грјешне
да испуњавамо и вршимо обавезе и о-
брете наше исламске вјере.

Дуго искуство у међувремену прошлих
двадесет година овамо освијестило нас
је и научило да умијемо боље цијенити
важност тога питања; то горко искуство
потпуно нас је увијерило да је по наше
вјерске и имовинске интересе, и ако се
у највећој мјери поклањала владарева
пажња и Кр. Владе, штетно било, што
су наши муфтије били странци, те нијесу
нигда могли свестрано познати наше при-
лике и околности, као што нијесу знали ни
наш матерњи језик и обичаје, него су
већином полазећи сваке године на од-
суство по 4—6 мјесеца, својим домови-
ма у иностранство, запостављали служ-
бене интересе при својим домаћим, ма
је да то, ако и појмљиво у данашњем

вијеку, противно нашем Св. Шеријату.
Данас пак, увиђајући кад би и да у бу-
дуће ставили то питање да сједили по
старом правцу и пракси, то би била за
нас очигледна пропаст, те су се у томе
сјединиле жеље свих нас Муслимана у
Црној Гори, да треба да се отресемо
свакијег напурања са стране, те да тра-
жимо и молимо да нам за муфтију по-
ставе нашега поданика и рођенога сина
ове земље.

Ми смо захвалит Богу срећни, јер за
такво високо мјесто ми имамо нашега
земаљака, који је својим досадашњим ра-
дом и способношћу заслужио и наше
дубоко признање и Господареву милост
да му се може без страха повјерити кру-
ма у шеријатској цркви.

Ови истакнути разлози, побудили су
у нас особиту жељу да добијемо за муф-
тију црногорског г. Кадиму М. Карађузо-
вића, држ. савјетника, те смо, постакинути
тим побудама, и упутили преко Гл. У-
праве Шеријата, молбу Његовом Вели-
чанству нашем опште љубљеном Кра-
љу Господару, да би занета Карађузови-
ћа поставио за нашега муфтију, а у пот-
пуној нади ишчекујемо високу Господа-
реву милост и ријешење.

Наша молба Краљу Господару, која је
потписана од свихх муслиманских свеш-
теника у Црној Гори, свихх мусулман-
ских нар. посланика, трговаца и првака
у Краљевини, потпуно је оправдана, јер
Карађузовић је наш поданик, дугогоди-
шњи опробани свештеник и нар. посла-
ник, те је као такав показао тврду пре-
даност нашој Св. Исламској вјери и уз-
вишеном Краљу Господару. Он је и до
сад из почасти носио знакове почасног
муфтије, које му је Високи Шенк-Уд-Не-
лам из признања подарио.

Карађузовић је човек, који је поред
школе на српском и турском свестрано
начитан, бистар по природи, благородан
по карактеру и достојанством, тако да
је он једини Муслиманин, који се са зна-
њем и спремом упоредно са најмудријим
синовима наше драге отаџбине.

Наш узвишени Господар назда је сво-
јом неизмјерном и обилатом милешћу
обасипао нас Муслимане, те се надамо
да ће и овом приликом задовољити пра-
ведне жеље свихх црногорских Мусли-
мана, и час прије Карађузовића именовати
за нашег муфтију, јер то је данас јед-
но најважније питање.

Јусуф-бег Ресулбеговић
народни посланик

Кратке вијести

Управа земље у Босни. Из Беча се
проноси глас, да угарско министарство
намјерава босански одсек за рударство,
шумарство и за железнице пренијети у
Сарајево и спојити га непосредно са зе-
маљском владом. На тај ће се начин дје-
локруг босанске владе знатно проширити.

Меморандум балканског одбора. Лист
„Jeun Tute“ протестује одлучно против
меморандума балканскога одбора у Лон-
дону, у ком се захтјева аутономија за
Македонију и један дио Арбаније и ти-
ме омаловажује младотурска владарина.

Војнички устанак у Кини. У ноћи од
четвртка на петак букнуо је војнички
устанак. Устаци су наоружани провалили
из касарне и запалили оближња села.
Влади вјерне чете напакон су у јутро
окоиле усташе, те су се коначно ови
предали. Сви они, код којих су се нашли
украдени предмети, стријељени су, про-
тив других ће се повести војни казнини
поступак

Пошљеднице катастрофалне поплаве.
Из Мемфиса јављају, да је ушљед по-
плаве ријеке Мисисипи остало 10.000
људи без крова, а исто толико их је
платило животом. До 2000 квадратних
миља лежи под водом. Целокупна штета
износи око 10 милијона долара. Дан и
ноћ се ради на насипима и бедемима, да
се спријечи поплава према јужним стра-
нама. Још се налази на стотине људи у
опасности.

Утакмица Пекинг—Париз. „Matin“
јавља, да је за лијет аеропланом Пекинг
Париз расписано пет награда у износу
150.000 франака.

Сумпорна киша. Из Савоне код Рима
јављају, да је овјех дана о подне на-
једаред почела падати густа киша од
самога сумпора. Држи се, да тај сумпор
потиче из Сицилије од тамошњег оркана
или пак са подручја Везува.

Устанак у Мароку. Премда је фран-
цуска војска разбила усташке чете у Ма-
року, мора ипак отпремити 3000 момака
за појачање, да побућена племена сас-
вијем савлада.

Преокрет у Персији. Коњица новота
претендента Салар-ед-Даулес заузела је
Бамсхар. Претендент је послао заповијест
свим племенима Курда, да се одмах при-
друже његовим четама на путу за Техе-
ран. Пријети тешким казнама оним, који
се његовој заповијести не покоре.

